Találkozás Valjával...

Este a kései órákban érkeztünk Bratislavába, nem sok kedvünk volt a városnézésre. Ki-ki igyekezett a hosszú autóbusz-út után fáradalmait kipihenni, s reggel korán kelni.

Másnap már a kora reggeli órákban látni s érezni lehetett, hogy a szlovák főváros ünnepre készül. Az ablakok, kirakatok az Ő képeivel voltak tele, özön virág és zászló a színházi téren, de a Duna-part sétányain, s az áruház-monstrum, a Duna környékén is, — mindenütt, amerre a szem lát.

Bratislava ünnepre készült. Az emberek már kora reggel csoportokba verődve, halkan, de fűtötten, izgalomtól kipirultan beszélgettek az „ünnep" várható eseményeiről. Tíz óra előtt néhány perccel aztán az üzletek árusítói abbahagyták a kiszolgálást, a villamosvezető leállította kocsiját, a pincér félbehagyta a felszolgálást — s ezért a vendég nem méltatlankodott, nem csapkodott felháborodva, hanem csendben és illedelmes léptekkel követte a kávéházi személyzetet az utcára... A locsolóautók különös illatú vizet permetezve száguldoztak az utcán, az Ő kedvenc parfömjének illatával telt meg a város...

Ezekben a percekben minden Ő érte történt Bratislavában, aki mindezt bizonyára nem várta el az emberektől, aki nyilvánvalóan tulzásnak tartotta a locsolókocsik akcióját, mellyel a város mélységes tiszteletét, s túláradó szeretetét fejezte ki — meghökkentően szokatlan módon.. Ő karcsún, sudáran, s mégis kedvesen meghajtott fejjel, szerényen mosolyogva jelent meg a virágokkal teleszórt autóban, az ujjongó, éljenző, örömükben boldogan kiáltozó emberek tömött sorai között. Éppen olyan volt, mint egy azokból a fiatal lányokból, akik kart, karba öltve, büszkén s nevetve integettek neki a Hotel Carlton előtt... Úgy látszott, valóban ők a legbüszkébbek Rá, s erre minden okuk megvolt. Hisz az ő nevükben, őket képviselve, az ő mérhetetlen távlatú jövőjük érdekében járt a csillagok magasságában a szerény mosolygó Vendég, a föld első nő-küldötte — a Kozmosz titkainak bátor fürkészője, a halványkék ruhás, vöröseshajú Válja, a férfiakat megszégyenítő bravúr végrehajtója, az űrpilóta...

Ahogyan visszaintett nekünk, furcsa módon épp az a jelenet képzett meg előttünk, amikor Tyereskova jelentést tesz a szovjet állam és párt vezetőinek, s a meghatottságtól elfullad a hangja egy-két pillanatra... Mert ezekben a percekben döbbentünk rá igazán a képernyő előtt, hogy ez a határtalan bátorságú, határozott, remek lány — ember, érző ember, mint valamennyien itt a földön, akiktől azért vett búcsút néhány napra, hogy elvigye a Kozmoszba az otthon, a család melegét — s mindazt a kedvességet és jóságot, amit a Nő jelent a Földnek..

Erre a felejthetetlen epizódra gondoltunk, ahogyan Válját néztük, — s ebben a percben megbocsátottunk a jó pozsonyiaknak a locsolóautók groteszk túlzását is, — azt, hogy hatalmas illatfelhőt varázsoltak a város fölé — Tyereskova ünnepén, ezen a nagyon is egyszerű napfényes nyári délelőttön.

Szegedtől—New Yorkig

A KANADAI MAGYAROKRÓL

Önkéntelenül kíváncsiság ébred a kanadai magyar látogatóban: vajon hogy élnek a Kanadában élő magyarok? Ezek az emberek — függetlenül világnézeti álláspontjuktól — édes testvéreink, érthető, ha érdekel bennünket az ő sorsuk.

Kanadában sok magyar él. Számukat nehéz pontosan tisztázni, mert a statisztikák különfélék. A zavart az okozza, hogy különféleképpen határolják körül azt, hogy ki számít voltaképpen magyarnak: az állampolgársági, a származási, az anyanyelv vagy az érzelem a döntő? Nem járunk messze az igazságtól, ha azok számát, akik Magyarországról vándoroltak be és ezek magyar anyanyelvű gyermekeit kereken 100 ezernek vesszük. Ez nem kis szám, ha figyelembe vesszük, hogy ennek a hatalmas területű országnak mindössze kereken 19 millió lakosa van. Torontóban, Montrealban a délkeleti nagyvárosokban egész magyar negyedek, környékükön magyar falvak vannak, magyar üzletek, vendéglők, magyar árukkal és ételekkel. Utóbbiak részben hazaiak, részben hazai módon itt készülnek. A montreali Hoffmann boltban például lehet kapni szegedi »szegedi lecsó«-t és montreali »szegedi lecsó«-t. A kiszolgálók magyarok, s a vevőkör is jobbára az. Itt, Ottawában, ahol mintegy 1200 magyar él, van magyar egyesület, magyar templom, (katolikus és protestáns), s magyar rendezvények. Vannak magyar nyelvű kanadai újságok és magyar könyveket is lehet vásárolni. E sajtótermékek egy részét külföldön nyomják. Megvásárolhatók a hazánkban kiadott Szülőföldem-től kezdve a Kéthly-féle Népszaván át a hungarista Szittyakürt-ig vagy 20 féle rendszeresen kiadott sajtótermék.

Izoláltság és a következményei

A kanadai magyarok mindenekelőtt emigránsok. A kanadai, főleg az angol származású, kevésbé társas és beszédes mint mi, és kertes otthonában úgynevezett »kulturális izoláltságban« él.

Arra a találós kérdésre, hogy ki az emigráns, a tréfás válasz: aki mindenét elvesztette, csak az akcentusát nem. Idegen anyanyelvű bizonyos kor után sohasem tanulhatja meg az angol kiejtést, de a nyelv többi elemeinek elsajátítása is nagyon nehéz. A magyar ember — hangsúlyozásáról és az angol nyelv egyes betűinek magyaros, kemény kiejtése miatt — messziről felismerhető. Sokféle foglalkozásnál az akcentus hátrányt jelent. Ezzel a nehézséggel minden emigráns találkozik.

Az emigráció rétegződése

Háromféle kanadai magyar van: a régi kanadások, akik az elmúlt háború előtt kerültek ide, képezik az összes magyarság felé. Főleg paraszti származású kivándorlók ezek, akik otthon nem találtak megélhetést, s így kénytelenek voltak elhagyni az »óhazát«. Nevezik ezt a csoportot »sur-magyarok«-nak is, ami onnét adódik, hogy csoportos letelepülésük, valamint gyengébb előképzettségük miatt többen közülük csak keveset tudnak angolul, alig többet, mint a legelterjedtebb szavakat, amilyen például a gyakran használt »sure« (persze, biztosan.) Ezek kezdetben nehéz napokat éltek át, a kanadai kormánnyal olyan bevándorlási kontaktust kötöttek, hogy bizonyos ideig adott helyeken (többnyire farmon) dolgoznak, meglehetősen szerény bérezés mellett, ugyanis a kiszállítás költségeit eképpen kellett megtéríteniük. Jónéhányan ma jól szituált dohány- és gabonafarmerek, egyesek kétkézi munkások, akik között akad sok baloldali érzelmű is.

A háború után 1956-ig kivándorolt magyarok a „középkanadások vagy »bezzeg-magyarok«. Ezek a harmadik csoportot képező ún. »56-os« vagy »forradalmi magyarok«-nak gyakran elmondogatják: »nektek most könnyű, de bezzeg a mi időnkben...« Innét a nevük.

A magyarok gyerekei általában jobban tudnak angolul, mint magyarul. Anyanyelvüket akcentussal beszélik, szókincsük szűk, a magyar szavakat magyarosan ragozott angol szavakkal keverik.

A hontalanság árnyékában

Hogy megy soruk? A 35—40 évnél idősebb kiérkezők nehezen illeszkednek be az új életbe, nehezen alkalmazkodnak az éghajlathoz is, tele vannak elégedetlenséggel életmódjuk miatt. A fiatalok jól alkalmazkodnak. Minden magyar ismeri a honvágyat, főleg az idősebbek. Ugyanakkor csaknem minden emigráns filozófiát kovácsolt magának — amelyet kívánalomra készen előhúznak megindokolásra, hogy miért is van voltaképpen itt. Bennünket, magyarországi magyarokat szeretettel, de kis fenntartással fogadnak. Csak fenntartással hiszik el, hogy nálunk is emelkedik az életszínvonal, hogy egyre több autó is akad, hogy utazni is lehet és kétkedve olvassák a hazulról jött leveleket is. Sokuk számára megállt a magyarországi idő, ott ahol ők megváltak hazájuktól: 1910-ben vagy 1956-ban.

A magyarok törekvőek, megbecsült dolgozók. Felnőtt fejjel is iskolába, egyetemre járnak, csakúgy, mint otthon. Néha sajnálom, hogy energiájukat nem otthon fejtik ki, bár — különösen újabban — sokan jönnek haza. Sajnálom néha őket, mert teremtettek ugyan új egzisztenciát, de úgy ültették át őket, hogy gyökerük otthon maradt. Legtöbbje voltaképpen hontalan.

dr. Széll Tamás

A hőforrások hasznosítása társadalmi érdek

(1. oldal folytatása)

szélt. Dr. Vinczenti Zoltán hódmezővásárhelyi főorvos hangoztatta: szükséges — az adottságok felmérésével egyidőben — megszervezni a mozgásszervi betegek gyógyítását. Felhívta a tervezők figyelmét arra, hogy minden termálfürdő megtervezésénél biztosítsanak helyet egy súlyfürdőnek, egy tornateremnek és egy iszapkúrás helyiség megépítésének.

Dr. Fröhlich Ottó gyulai sebészfőorvos tények felsorolásával bizonyította, hogy a törést szenvedő betegek 40 százalékkal rövidebb idő alatt gyógyulnak meg balneotherápiás kezelés esetén.

A felvetett problémákra Dr. Schulhof Ödön válaszolt, majd Dr. Tóth Károly rektor bezárta az első napi tanácskozást.

Szeged az úttörők között

Az orvoskongresszus második napján Árvai József A geotermikus energia kísérleti felhasználásáról tartott előadást. Elmondotta, hogy hazánk energia ellátása több mint 100 éve túlnyomóan a széntelepeinkből bányászott tüzelőanyagra van alapozva, s csupán 20 éve, hogy a kőolaj- és vízenergiát is fokozottabban felhasználjuk.

Szegednek kivételes szerepe van és lesz a termálkutak felhasználásának tanulmányozásában. Ez év elején a városi tanács vb a geotermikus energia felhasználását illetően az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottsághoz fordult, hogy a kísérleti üzemet városunkban hozzák létre.

Az Újszegeden legutóbb feltárt termálkút, melynek hőmérséklete 90 fok, gyógyhatásának értékét most vizsgálják. Eredmény ez év végén várható. A gáz felhasználásának elsősorban műszaki problémái nincsenek tisztázva. Ennek fejlesztése is folyik.

Árvai József végezetül azt kérte az orvosoktól, higiénikusoktól, balneológusoktól, reumatológusoktól — az egészségügy képviselőitől, hogy fordítsák figyelmüket a geotermikus energiák feltárásának és komplex hasznosításának nagy ügyére, a helyi első és további kísérleteket segítsék. Vegyék ki részüket a felépülő kísérleti üzem és a további hívíz felhasználások kapcsán mindazok kihasználásában, melyek a hévizek és gyógyvizek hasznosításával társadalmunk előbbre lépését eredményezi, továbbá népünk egészségét és jólétét a leghatásosabb módon szolgálja.

Ezután megköszönte Árvai József a városi tanács nevében a Hazafias Népfront Országos Tanácsa Titkárságának, a Csongrád megyei és Szeged városi Elnökségének, a Szegedi Orvostudományi Egyetemnek és minden részt vevőnek a kongresszuson való részvételt, valamint ennek fáradságos előkészítését.

A marosi homok

Ezután Dr. Bahtka István makói főorvos A tiszántúl déli részének balneológiai adottságairól beszélt. Orvosi gyógyító munkájának tapasztalatai alapján meggyőzően számolt be a Marosparti iszap gyógyító hatásáról. Remek összetétele — sok szervetlen anyagot tartalmaz — még külföldre való szállítását is indokolttá tenné. Nem beszélve arról, hogy mint valutaforrás is kitűnő lenne. Előadásában hangot adott annak az elképzelésnek, hogy Makó legyen Dél-Magyarország balneológiai központja, mivel adottságai, természetesen elsősorban a makói iszap erre predesztinálja.

Több felszólalás után került sor a zárszóra, amelyet Barati József, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának művelődési osztályvezetője mondott el. A tanácskozás elfogadta a határozati javaslatot.

ESZMECSERE

A marxizmus—leninizmus egyetemi oktatásának nevelő hatásáról

A marxizmus—leninizmus tárgyai egyetemi oktatása döntően járul hozzá a szocialista világnézetű szakemberek képzéséhez. Az a feladata, hogy kialakítsa a hallgatók szocialista világnézetét, alkalmassá tegye e világnézetnek az alkalmazására és felkészítse a hallgatókat a társadalmi viszonyok átalakításáért folyó harcban való aktív részvételre. A világnézeti nevelésen kívül

a marxista—leninista ismeretek egyrészt szerves alkotórészét képezik a korszerű általános műveltségnek, másrészt a marxista—leninista tárgyak néhány szakterületén alaptárgyként is szerepelnek.

A marxizmus—leninizmus tárgyai nevelő hatásának a lemérése rendkívül nehéz és bonyolult feladat. Ami egyrészt abból adódik, hogy a hallgatók világnézeti fejlődésének folyamata igen összetett folyamat, politikai, értelmi, pszichológiai tényezőket foglal magába. Másrészt gyakran nehéz meghatározni azt, hogy mi a viszony a marxista tárgyak ismerete, valamint ennek világnézeti hatása között. Harmadrészt a hallgatók világnézeti formálódása közben ugyanannál a hallgatónál gyakran találkozunk fejlődést mutató pozitív állásfoglalásokkal, s ugyanakkor az ideológiai visszamaradottságra utaló negatív állásfoglalásokkal is. Mindenesetre megállapítható, hogy a »legegzaktabbnak« tűnő vizsgaeredmények nem alkalmasak a hallgatók világnézeti fejlődésének mérésére. Részben azért, mert ezek az eredmények gyakran nem a tudati fejlődés, hanem inkább az anyagi ösztönzés különböző formáival (ösztöndíj, szociális juttatások stb.), valamint az ismeretek megszerzésében, a tanulás módjában szerzett rutinnal kapcsolatosak. Megbízhatóbb tapasztaltokat azáltal szerezhetünk,

ha világnézetileg lényeges és nagyobb számú kérdésben ismerjük a hallgatók álláspontját és ezt a hallgatók őszinte megnyilatkozásainak feltételei között ismerjük.

E tekintetben igen figyelemre méltóak a Filozófiai és a Politikai Gazdaságtani Tanszék munkatársainak azok a próbálkozásai, amelyek különböző, jól összeválogatott kérdések alapján igyekeznek a hallgatók világnézeti állásfoglalásait és tájékozottságát felmérni.

Az elmúlt években a hallgatók világnézetileg igen jelentősen fejlődtek. Erre mutat egyrészt az, hogy a hallgatók nagy része szükségesnek tartja a marxizmus—leninizmus tárgyainak tanulmányozását. A hallgatók igen nagy hányada érzelmileg és értelmileg is elfogadja a marxista világnézetet. Másrészt erre utal az is, hogy a hallgatók a szemináriumokon őszintén elmondják a bennük élő világnézeti problémákat, amelyekkel viaskodnak. Igen gyakori, hogy a hallgatók saját maguk adnak választ a felvetett kérdésekre, az egyes hallgatók által képviselt helytelen álláspontokat más hallgatók cáfolják meg. Harmadrészt az elmúlt időszakban csökkent a közömbös hallgatók száma, egyre kevesebb kérdés feltevés, s egyre kevesebb az olyan hallgató, aki vesebb az opozíciós jellegű mint »kívülálló harmadik« szemléli a társadalmi-gazdasági fejlődéssel kapcsolatos kérdéseket. A hallgatók világnézeti fejlődésének fent vázolt előrehaladása nagyrészt a marxizmus—leninizmus tanszékek oktató-nevelő munkájának továbbfejlődésével magyarázható.

A tanszékek mindinkább igyekeznek összekapcsolni az elméleti anyagot a társadalmi-gazdasági valósággal, s tönkreteszik az elvontság megszüntetésére.

Az oktató-nevelő munka ilyen irányú javulása nem kis mértékben kapcsolatos azzal, hogy a tanszéken dolgozó munkatársak úgyszólván kivétel nélkül szakképzettséget szereztek az általuk oktatott marxista—leninista tantárgyból, illetve sok munkatárs képzettséget szerzett annak a területnek a szaktárgyaiból is, amelyen oktat. Itt kell említenünk azt is, hogy a tanszékek munkatársainak nagy része vett már részt gyakorlati pártmunkán, s az ekkor teremtett kapcsolatokat a gyakorlati élettel ennek befejezése után is fenntartotta. A fenti fejlődés okainak vizsgálatánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy

a marxizmus—leninizmus tárgyai oktatását mindinkább közelítik az illető kar (szak) követelményeihez.

A marxizmus—leninizmus tárgyainak óraszámai karonként (szakonként) különbözőek. A tanszékek a kar (szak) jellegének megfelelő speciálszemináriumokat tartanak (pl. a Filozófiai Tanszék a vallással és az erkölccsel kapcsolatos kérdésekről, a Politikai Gazdaságtani Tanszék a szocialista munkabérezés, a finánctőkés állam gazdasági szerepéről stb.). Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy a három tanszéken eredményes a tudományos kutatómunka és az egyes részletkérdésekben való elmélyedés nagyban növeli az oktatás nevelő hatását. Sőt gyakran egyes témák a nevelés nagyobb hatékonysága érdekében kerülnek kidolgozásra. (Ilyen témák pl. a Filozófiai Tanszéken a kibernetika és a matematikai logika filozófiai alapja, az etika egyes kérdései, a Politikai Gazdaságtani Tanszéken a szocialista világrendszer hatása az elmaradott országokra, a szocialista táboron belüli nemzetközi munkamegosztás kérdése, a Tudományos Szocializmus Tanszéken az üzemi bizottságok munkái, a Horthy-korszak munkásmozgalmának kérdései stb.).

Természetesen nem kis számmal vannak még hallgatók, akik a marxizmus—leninizmust, mint ismeretanyagot kezelik és nem mint elsajátítandó és alkalmazandó világnézetet. A hallgatók egy részénél a marxizmus—leninizmus nem váltotta ki a megfelelő hatást, ezek a hallgatók fenntartják vallásos, idealisa nézeteiket. Tapasztalható még hallgatóink kisebb részénél a polgári kiábrándultság, bizonyos »igénytelenség« korunk nagy problémáinak szemlélésében és megoldásában. A kedvező tapasztalatok nem homályosíthatják el azt sem, hogy